

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

ואמאי קרו ליה "ראש המדברים" בכל מקום? דיתבי [שישבון] רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי [וישב] יהודה בן גרים גבייהו [לידם]. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהו של אומה זו: תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו - לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם [בביתו עד] ונשמעו למלכות. אמרו [הרומאים]: יהודה שעילה - יתעלה [ויהי "ראש המדברים"], יוסי ששתק - יגלה לצפורי, שמעון שגינה - יהרג.

אזל [הלך] הוא ובריה טשו [והתחבאן] בי מדרשא. כל יומא הוה מייתי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי [כף יום היתה מביאה להם אשתו לחם וקנקן מים ואכלן]. כי תקיף [כאשר התחזקה] גזירתא, אמר ליה לבריה: נשים דעתן קלה עליהן, דימא מצערי לה ומגליא לן [שמא יצערו אותה ותגלה אותן]. אזלו [הלכין] טשו [והתחבאן] במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא [התרחש נס ונברא להם חרוב ומעין מים]. והווי משלחי מנייהו, והווי יתבי עד צוארייהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו [והיו פושטים בגדיהם והיו יושבים עד צווארם בחול - שלא להשאר ערומים - כל היום למדו]. ובזמן התפילה היו מתלבשים מתכסים ומתפללים, וחוזרים ופושטים את בגדיהם כדי שלא יבלו. איתבו תריסר שני [שבו 12 שנה] במערתא. אתא [בא] אליהו וקם אפיתחא [נעמד על פתח] דמערתא, אמר: מאן לודעיה [מי יודיע] לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה? נפקו [יצאן]. חזו אינשי דקא כרבי וזרעי [ראו אנשים חורשים וזורעים], אמר: מניחין חיי עולם [של לימוד תורה] ועוסקין בחיי שעה [לצורך פרנסתם]! כל מקום שנותנין עיניהן - מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם! חזרו למערתכם! הדור אזול [חזרו הלכין]. איתבו תריסר ירחי שתא [וישבו 12 חודש]. אמרי: משפט רשעים בגיהנם - שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפקו [יצאן], כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר - הוה מסי רבי שמעון [כל מקום שהיה מכה ר"א היה מרפא ר"ש]. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה [שעוסקים בתורה כראוי]. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא, ורהיט בין השמשות [בערב שבת ראו זקן אחד שהיה מחזיק שני צרורות הדסים ורץ בין השמשות]. אמרו ליה: הני [אלה] למה לך? - אמר להו: לכבוד שבת. - ותיסגי [ויספיק] לך בחד? - חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור. - אמר ליה לבריה: חזי [ראה] כמה חביבין מצות על ישראל! יתיב דעתייהו [נתיישבה דעתם] - ולא כעסו על שאין עוסקין בתורה].

שמע רבי פנחס בן יאיר חתניה ונפק לאפיה, עייליה לבי בניה הוה קא אריך ליה לבישריה, חזי דהוה ביה פילי בגופיה, הוה קא בכי, וקא נתרו דמעת עיניה וקמצוחא ליה. אמר לו: אוי לי שראיתך בכך! - אמר לו: אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך - לא מצאת בי כד. דמעיקרא כי הוה מקשי רבי שמעון בן יוחי קושיא - הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי, לסוף כי הוה מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא - הוה מפרק ליה רבי שמעון בן יוחי עשרין וארבעה פירוקי.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: +יהושע א'+ לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: +ישעיהו ס"א+ ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: +דברים י"א+ ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: +דברים כ"ח+ ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

מדבריו של ר' יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות +יהושע א'+ לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפיך. אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ.

שולחן ערוך יורה דעה סימן רמו

כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר: והגית בו יומם ולילה (יהושע א, ח). ובשעת הדחק, אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחרית וערבית, לא ימוש מפיך (ישעיהו נט, כא) קרינן ביה (הגהות מיימוני פ"א וסמ"ג עשין י"ב). ומי שא"א לו לתלמוד, מפני שאינו יודע כלל לתלמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים. הגה: ותחשב לו כאילו לומד בעצמו (טור). ח] ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה ב ויחלוק עמו השכר, ג אבל אם כבר עסק בתורה אינו יכול למכור לו (ג) חלקו בשביל ממון שיתנו לו. (תא"י נתיב ב' משי"ס דסוטה).

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

אמר [ר"ש]: הואיל ואיתרחיש ניסא [והתרחש לי נס]- איזיל אתקין מילתא [אלך ואתקן דבר - עבור אחרים], דכתיב +בראשית לג+ ויבא יעקב שלם ואמר רב: שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. +בראשית לג+ ויחן את פני העיר אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמואל אמר: שווקים תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם. אמר: איכא מילתא דבעי לתקוני - אמרו ליה: איכא דוכתא דאית ביה ספק טומאה, (לד.) ואית להו צערא לכהנים לאקופי. אמר: איכא איניש דידע דאיתחזק הכא טהרה? אמר ליה ההוא סבא: כאן קיצץ בן זכאי תורמסי תרומה. עבד איהו נמי הכי, כל היכא דהוה קשי - טהריה, וכל היכא דהוה רפי - צייניה. אמר ההוא סבא: טיהר בן יוחי בית הקברות! - אמר לו: אילמלי (לא) היית עמנו, ואפילו היית עמנו ולא נמנית עמנו - יפה אתה אומר. עכשיו שהיית עמנו ונמנית עמנו, יאמרו: זונות מפרכסות זו את זו, תלמידי חכמים לא כל שכן? יהב ביה עיניה, ונח נפשיה. נפק לשוקא, חזייה ליהודה בן גרים, אמר: עדיין יש לזה בעולם? נתן בו עיניו, ועשהו גל של עצמות.

- תקנו גשרים = מטבע תיקן להם (כסף)
- תקנו שווקים = שווקים תיקן להם (זונות)
- תקנו מרחצאות = מרחצאות תיקן להם (הנאה)

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ב עמוד א

דרש ר' חנינא בר פפא, ואיתימא ר' שמלאי: לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו, ואומר: למי שעסק בה יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא, שנאמר: +ישעיהו מג+ כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'], אמר להם הקדוש ברוך הוא: אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תכנסו כל אומה ואומה (עמוד ב) וסופריה, שנאמר: +ישעיהו מג+ ויאספו לאומים, ואין לאום אלא מלכות, שנאמר: +בראשית כה+ ולאום מלאום יאמץ. ומי איכא ערבוביא קמי הקב"ה? אלא, כי היכי דלא ליערבבו אינהו [בהדי הדדי], דלישמעו מאי דאמר להו. [מיד] נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה. מ"ט? משום דחשיבא. ומנלך דחשיבא? דכתי': +דניאל ז+ ותאכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה, אמר רבי יוחנן: זו רומי חייבת, שטבעה יצא בכל העולם. ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא? כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: מלך וצבור - מלך נכנס תחלה לדין, שנאמר: +מלכים א' ח+ לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל [וגו']. וטעמא מאי? איבעית אימא: לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי, ואיבעית אימא: מקמי דליפוש חרון אף. אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבשיע, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להשיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב שלי הוא, שנאמר: +חגי ב+ לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות, כלום יש בכם מגיד זאת? [שנאמר: מי בכם יגיד זאת], ואין זאת אלא תורה, שנאמר: +דברים ד+ וזאת התורה אשר שם משה! מיד יצאו בפחי נפש.